

Har läst er gemensamma motion 2015/16:1870 - Skydd mot trakasserier av arbetstagare, som är riktigt bra. Är glad för kunskapen och ett stort engagemang som finns sedan lång tid tillbaka.

Har även läst Regeringens skrivelse 2015/16:80 "En arbetsmiljöstrategi för det moderna arbetslivet 2016–2020" och lyssnat till riksdagsdebatten 8 juni 2016 och Magnus Manhammars (S) inlägg. Frågan kommer då, vilken taktik har socialdemokratin för att minska den psykosociala ohälsan på grund av arbetet? Har vår förening Bakom leendet och socialdemokratin en gemensam syn?

Dagens arbetsliv står inför nya utmaningar och betoningen på tävlingsmentalitet och individuell konkurrens i samband med allt stark stress har skapat problem som kräver nya lösningar.

Under de senaste tjugo åren har fackföreningens jobb med arbetsmiljöfrågor och dagens stora problem med relationer och dåligt ledarskap förändrats. Från att varit stark uppslutning för facket är det idag många arbetsplatser som har svårt att få någon att vilja vara ombud. Många vittnar om att i ett allt mer auktoritärt arbetsliv utsätts även ombuden och förtroendemän för allt större krav på lojalitet mot sin arbetsgivare. Många känner sig helt enkelt maktlösa i försöken att skydda enskilda arbetstagare.

Nya problem kräver nya lösningar och det är oerhört viktigt att utgå från en riktig beskrivning av problemen.

Svensk fackförenings roll när det gäller arbetsmiljöarbetet är viktig och historiskt sett är något att vara väldigt stolt över, men för att fortsätta vara betydelsefull för den enskilda individen måste taktiken ändras och förtroendet återskapas.

Kort beskrivning

Idag styrs allting som rör arbetsmiljöfrågor, det nya regelverket 2015:4 , regeringens dialogforum, regeringens nya arbetsmiljöstrategi, forskningsanslagen, utbildningsmaterial för högskola och universitet, från samverkan med arbetsmarknadens parter. De stora aktörerna på arbetsmiljöområdet AFA med 198 miljarder i tillgångar, Prevent och Sunt arbetsliv alla ägs av parterna

Allt görs i samverkan och arbetsmiljöproblem framställs som en gemensam angelägenhet och gemensamt ansvar. I regeringens nya strategi framhålls samförståndet. Vi är alla framförallt individer, och i arbetslivet ser vi en utveckling där demokratin inte klara försvara individens rätt till integritet, enskilda ombudsmän klarar inte att stå mot starka ekonomiska maktintressen. Tyvärr förekommer det att fackliga ombud som ska försvara individens rättigheter hamnar på fel sida och då blir tilliten allvarligt skadad.

I riksdagsdebatten 8 juni 2016 poängterar Magnus Manhammar (S) att framtagandet av en ny arbetsmiljöstrategi gjort i samarbete med parterna – "det är så den svenska modellen fungerar som bäst!"

Att fortsätta förlita sig på fackets kollektiva ansvar känns naivt med tanke på den utveckling som är i arbetslivet när rivalitet och tävlingsmentaliteten uppmuntras, när stressen och den psykiska ohälsan ökar.

- Arbetsgivarens intresse är i första hand låga kostnader och effektiv produktion.
- Fackföreningens intresse är framförallt kollektivt, löner och gruppens gemensamma arbetsmiljöfrågor. En viktig del är dessutom att från centralt håll stödja sina ombud så de inte råkar illa ut. När arbetsgivarens eller kollektiva intressen står mot individens hamnar ombud ofta i en omöjlig situation.
- Individens stora intresse är att försörja sig, få ut så mycket lön som möjligt utan att bli skadad och sjuk.

Långa sjukskrivningar och ohälsa är idag starkt kopplat till stress och relationer i arbetslivet (offentlig anställda är kraftigt överrepresenterade gällande långa sjukskrivningar). Stress och mobbning är intimt sammankopplade där arbetsmiljöverket beskriver de starkt ökade riskerna med syndabocksprocesser (där individen ställs utanför gruppen) och mobbning.

LO anger att idag är den vanligaste mobbaren en chef och i Norge (Ståle Einarssen) anges att 50-80 % av fallen sker från ledningen, jurist Claes Jansson LO-TCO rättsskydd anger att chefen är den skyldige i 70 % av fallen.

Mobbning och kränkningar är starkt sammankopplade och handlar idag till övervägande del om felaktig, oetisk maktutövning från (en ofta hårt stressad) chef eller ledning. En riktig beskrivning av problemet är en förutsättning för rätt slags åtgärder!

De förändringar som socialdemokraterna nu föreslår liknar de som funnits sedan femton år tillbaka och även nu utgår de från gemensamma kollektiva intresse (ofta ekonomiska), inte individens behov av skydd. De riskerar därmed att bli helt verkningslösa i vissa fall till och med förvärra problemen.

Arbetsgivarna kommer alltid att förneka deras egna chefers misstag, den största anledningen är att de då skulle kunna avkrävas ansvar, även ekonomiskt. Därför kommer de fortsätta motsätta sig granskning och kontroll över ledning och chefers sätt att leda verksamheten. Individens stora intresse däremot är att kunna skydda sig.

En del av Socialdemokraternas förslag landar i att stärka huvudskyddsombud och företagshälsovårdens roll. Problemet är att erfarenhet och rapporter visar att skyddsombud och fackliga företrädare inte alltid står på den drabbade och utsattes sida. Den internationella rapporten 2009 "*Shortcomings of antibullying regulations: The case of Sweden*" Hoel.H & Einarssen.S. visar att fackliga ombud, huvudskyddsombud och företagshälsovård allt för ofta hamnar på samma sida som arbetsgivare och kollektiv – mot den enskilde. Det ombud som idag tar strid

mot arbetsgivaren vet oftast om att de riskerar att själv råka väldigt illa ut beroende på att det inte finns ett fungerande regelverk.

Vilken analys utgår socialdemokratin från gällande de problem som finns?

Var står arbetarrörelsen som för hundra år sedan skapades för att forma bättre villkor i arbetslivet?

Arbetsgivarna och svenskt näringslivs presenterar problemet som kränkningar och mobbning mellan jämbördiga parter, inte maktens övergrepp mot individ.

De åtgärder som föreslås är ett utökat mandat och ansvar för de som begår övergreppen (chefer och ledning). Ur hälsoperspektiv är det kontraproduktivt. Ur parternas perspektiv logiskt och följer samma tradition som finns sedan 20 år tillbaka.

Försäkringskassan uppdrag från regeringen att få ner ohälsotalen och kostnaderna genom starkare kontroll kan vända kostnadsökningen ser inte heller till individens situation. Det kan tillfälligt lösa ekonomin men förvärrar problemen för individen som drabbats och döljer orsaken till ohälsan.

Svenskt näringsliv och arbetsgivarorganisationer kommer alltid att se frågan ekonomiskt. De ser att de har behov av att utöva makt utan allt för mycket granskning och insyn och kommer inte att ändra sig frivilligt.

Det är ett demokratiskt problem. Hur företräder socialdemokratin folkhälsointresset? Vem företräder enskilda som skadats och blivit syndabockar genom stressade och dåliga chefer och organisationer?

Odemokratiska krafter och missnöjespartier stärker sin makt varje gång det politiska systemet misslyckas.

Att avkräva personligt ansvar hos den som kör för fort och vårdslöst i trafiken sänker hastigheterna. Tempot och olyckorna minskar. Stress och höga hastigheter i arbetslivet skadar och skapar behov av syndabockar. Individen behöver kunna försvara sig, det saknas en röst för folkhälsan, sjukskrivna och skadade.

Arbetslivet är förändrat, villkoren är förändrade, synen på individen och synen på fackföreningens ombud på arbetsplatserna är förändrad. Det krävs idag en ny maktbalans mellan individ, arbetsgivare och fackförening om ohälsa på grund av arbetsmiljön ska minska.

Arbetskadeförsäkringen

På 70-talet skapades en kollektiv försäkringslösning med gemensamt ägande från Arbetsgivare och fackförening (försäkringsbolaget AFA). 1973 inrättades ett s.k. "taleförbud". Den som skadas i arbetslivet tillåts inte driva en juridisk process för att få ersättning/skadestånd. Skälet för "taleförbudet" är att arbetsgivarna inte ska behöva betala dubbelt, både till den kollektiva försäkringen och till den skadade.

Idag 45 år senare har bolaget AFA gått väldigt bra och samlat på sig ett kapital på 198 miljarder, bolaget har dessutom betalat tillbaka 40 miljarder till arbetsgivarna de senaste fem åren. Parterna har genom den ekonomiska samverkan därmed skapat möjlighet att sätta dagordningen för en stor del av svensk arbetsmiljöforskning och arbetsmiljöutbildning. Företaget Prevent med samma ägare som AFA producerar dessutom litteratur för den som läser arbetsmiljökurser på högskola och universitet.

Hur ska något förbättras om ingen utreder vad som hänt?

Arbetsmiljöverkets nya föreskrift "*Organisatorisk och social arbetsmiljö*" har utarbetats och godkänts i samråd med parterna och där finns inskrivet att den "*reglerar inte frågor om skuld*", och kan därmed inte användas juridiskt. Det som individen kan göra är att be fackföreningen uppmana chefen att i framtiden inte skada andra!

I Ekots lördagsintervju 14 maj beskriver Försäkringskassans generaldirektör Ann-Marie Begler att hon fått regeringens uppdrag att få ner kostnaden för de ökande ohälsotalen. Hon vill därför få större kontroll över läkarnas bedömning av arbetsförmågan och dessutom starkare samarbete mellan läkare och arbetsgivare. Enligt artikeln i DN 20160909 har det aldrig varit så svårt som nu att få sjukskrivningar godkända och det är idag allt vanligare att läkarintyg inte godkänns av kassan.

Utvecklingen i arbetslivet drivs mot en allt auktoritär riktning trots en socialdemokratisk regering som har historiska rötter i att värna villkoren i arbetslivet. De vackra orden upplevs som dimridåer helt utan ambitioner. Det oroar mig att jag inte hör någon som helst politisk analys från socialdemokratin och är rädd för en riktning där kortsiktiga ekonomiska budgetmål är det centrala. Ekonomin blir viktigare än att bekämpa den situationen där den som blir anklagad inte har möjlighet att försvara sig.

På vilket sätt vill arbetarrörelsen ta ansvar för individens situation när det gäller konsekvenserna av maktutövning som strider mot arbetsmiljölagen och orsakar ohälsa?

Hur vill socialdemokratin verka för ett långsiktigt hållbart arbetsliv.